

2006'dan Sonra Kurulan Üniversitelerde Rektörlerin 2023 Hedefleri

2023 Goals of Rectors in Universities Established After 2006

Süleyman DOĞAN

ÖZ

Araştırmanın amacı, 2006 yılından sonra açılan üniversite rektörlerinin 2023 hedeflerini ve bu hedefler doğrultusunda neler yapabileceklerini saptamaktır. Üniversite iklimi içerisinde yöneticilik görevini sürdüren rektörlerin müteşebbis yönlerini ortaya çıkartarak Türkiye'nin geleceğine yön verecek bilim adamlarının durumunu da belirlemektir. Çalışma, Ekim 2014- Ekim 2016 tarihleri arasında Türkiye'nin her bölgesinden 2006 ve sonrasında kurulan toplam 70 üniversite rektörü arasından 29 devlet, sekiz özel vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 37 rektör ile yüz yüze görüşerek yapılmıştır. Araştırma sonucunda; görüşme yapılan rektörlerin hedef ve vizyonlarının; bir dünya üniversitesi olmak, yenilikçi ve girişimci bir üniversite olmak, üniversitenin kurumsal kimliğini oluşturmak, vizyoner ve değişime açık olmak, çalışanları ve öğrencileri motive etmek olduğu tespit edilmiştir. Yeni üniversitelerinin doğru gelişme stratejileri ile yerel, bölgesel ve ulusal kalkınmada önemli bir katalizör görevi üstleneceği düşünülmektedir. Literatürde üniversite rektörlerinin 2023 vizyon ve hedeflerinin araştırıldığı başka bir çalışma olmaması açısından ve elde edilecek bulgulara dayanarak gerçekleştirilecek stratejilerin girişimci ve yenilikçi üniversite endeksine katkısı bakımından bu araştırma önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Üniversite, Rektörler, 2023 Hedefleri, Eğitim

ABSTRACT

The purpose of the study was to determine the goals of the rectors of the universities established after 2006 and to identify what they can do in line with these goals. We also aimed to uncover the entrepreneurial qualities of the rectors having an administrative duty in the university climate and to determine the status of scientists who will guide the future of Turkey. The study was conducted between October 2014 and October 2016 through interviews with 37 rectors, 29 of which belonged to a state university and 8 of which belonged to a foundation university, among the total of 70 rectors from nationwide universities founded in every region of Turkey since 2006. The results of the study indicated that the various goals and visions of rectors included becoming a world university that is innovative and entrepreneurial, constructing the institutional identity of the university, being visionary and open to change and motivating the employees and students. It is considered that new universities will have an important catalyst role in local, regional and national development with the right development strategies. This research is important since there is no other study on university rectors' 2023 visions and goals and also due to the contributions of the strategies to be developed in line with the findings of this study for the entrepreneurial and innovative university indexes.

Keywords: University, Rectors, 2023 Goals, Education

GİRİŞ

Türkiye'de son on yıl içinde milli eğitime bütçeden ayrılan pay artmıştır. Bundan en büyük payı ise özellikle bu süre zarfında açılan yeni üniversiteler almaktadır.¹ 2001 yılında 75 üniversite var iken, 2016 yılında 118 devlet ve 65 özel vakıf üniversitesi

olmak üzere toplam bu rakam 182'ye ulaşmıştır. 2001 yılında bir milyon 664 bin üniversite öğrencisi sayısı, 2016 yılında 7 milyon 193 bin 918'e ulaşmıştır. Ayrıca, üniversitelerde 2001 yılında 16 bin 656 olan yabancı öğrenci sayısı 2016 yılında 95 bin 151'e çıkmıştır (Günay & Özer, 2016; Söyler & Karataş,

Süleyman DOĞAN (✉)

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye
Yıldız Technical University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Humanities and Social Sciences, Istanbul, Turkey
sudogan@yildiz.edu.tr

Geliş Tarihi/Received : 28.10.2016

Kabul Tarihi/Accepted : 04.01.2017

2011). Üniversite sayısı ve öğrenci sayısı artarken üniversiteyi yöneten rektörlerin önemi de artmıştır. Üniversitelerde nitelikli hizmet veren öğretim elemanı, yeterli bina, teknolojik altyapı, araç gereç ve kütüphane gibi girdileri güçlü bir şekilde yapılandıran sağlam tedbirlerin alınması gerekli görülmektedir. Üniversite rektörlerinin girişimci anlayışla meseleye bakmaları halinde üniversitede fiziki alanların iyileşeceği, kütüphane ve laboratuvar imkânlarının daha fazla artacağı ve bunun da eğitime olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülebilir. Yeni kurulan üniversitelerin en önemli sorunu bu kurumlarda kurumsallaşmanın noksan olduğu yönündedir (Sargin, 2007). Üniversitelerin sorunlarını çözmek için, üniversite yönetiminin tepesi olan rektörlerin, kaynakların planlaması ile ilgili işe yarar yöntemler geliştirebilmesi, kurumun mevcut mekânlarını en verimli şekilde değerlendirebilmesi, kurumun sorunlarını tespit ederek bu sorunları çözmek için çaba göstermesi, gelecekte ortaya çıkabilecek ihtiyaçları etkin bir şekilde tespit edip önceden tedbir alabilmesi ve bu sayede işletme maliyetlerinde de önemli tasarruflar sağlayabilmesi gerekmektedir. Yeni açılan üniversitelerde, akademik yayınların ve projelerin, yurtdışına açılımlarında üniversite rektörlerinin vizyoner özelliklerinin bir parçası olduğu da görülmektedir (Tekneci, 2016).

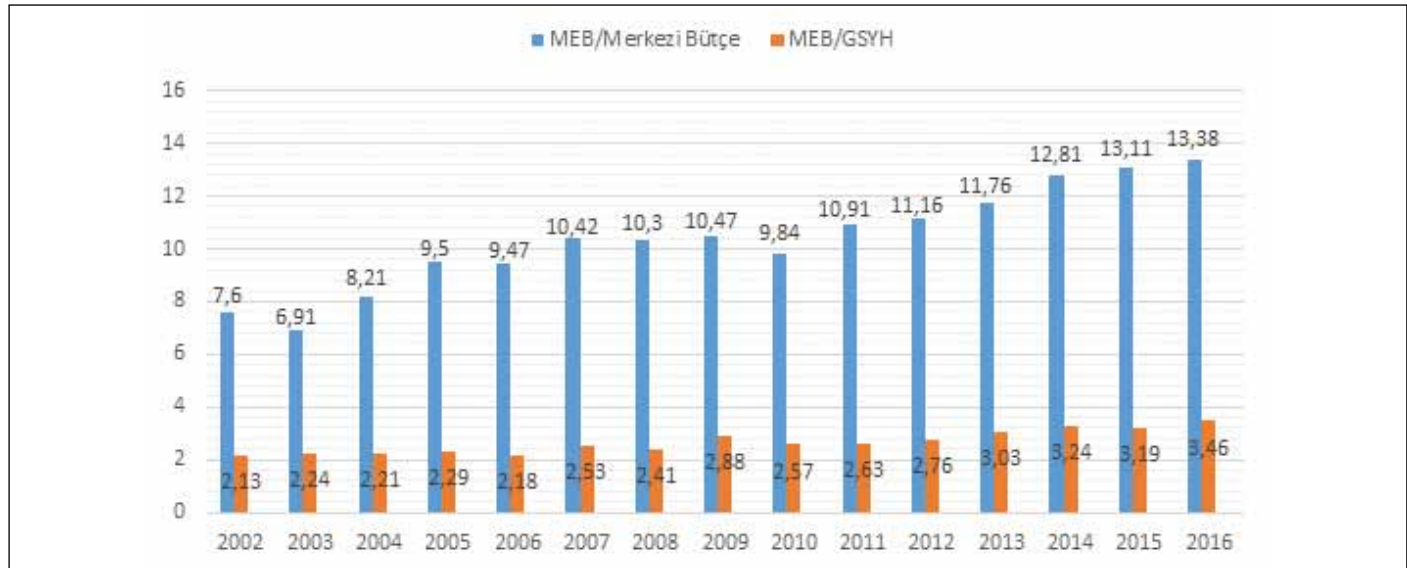
Üniversiteler kuruldukları ilin dünyaya açılan penceresi durumundadır. Kuruldukları bölgeye bilgi ve teknolojinin taşınması ve yerleşmesine imkân sunmaktadır. Her il'e bir üniversitenin açılması o il'de gelişme, değişim ve istihdamı artırmıştır. Yeni üniversitelerin kurulmasıyla illerde ekonomik, sosyal ve kültürel gelişim sağlandığı gözlenmiştir. Bu şehirlerde yeni bir umut ve yeni bir heyecanın olduğu, ortaya çıkardığı toplumsal hareketlilikten hemen her sektörün olumlu etkilendiği, istihdamın arttığı ve hatta büyük şehirlere göçün bile tersine döndüğü dikkatleri çekmiştir (Kavili Arap, 2010).

Yükseköğretimde Yayın Sayıları

Türkiye'de 2000 yılında altı bin 980 olan uluslararası atf endekslerince taranan bilimsel dergilerde yayınlanan makale sayısı 2010 yılı itibarıyla yirmi yedi bin 633'e yükselmiştir. 2001-2010 yılları arasında genel olarak hem öğretim elemanı hem de öğretim üyesi başına düşen yayın sayılarında artış görülmektedir. 2001 yılında 0.12 olan öğretim elemanı başına düşen yayın sayısı 2009 yılında 0.27'ye yükselmiştir. Benzer şekilde öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı 2001 yılında 0.34 iken 2009 yılında 0.70'e yükselmiştir (Ulakbim, ISI/Web of Science, 2011). Özellikle 2006 yılından günümüze 88 yeni üniversite kurulmuş ve 2008 yılı itibarıyla üniversiteler bütün illere yaygınlaştırılmıştır. Bu yüzden Türkiye'de 2008 yılından itibaren üniversite sayısındaki artışa paralel olarak hem yükseköğretim öğrenci ve öğretim elemanı sayılarında, hem de yükseköğretim okullaşma oranında hızlı bir artış olmuştur. Üniversite rektörleri AR-GE faaliyetlerine ve akademik gelişmelere ne kadar kaynak ayırırsa bilimsel çalışmalar o nispette artmakta ve ülke kalkınmasına da o nispette fayda sağlamaktadır. (Günay, 2011). URAP 2015-2016 Dünya sıralamasında ilk iki bin üniversite arasında Türkiye'den iki üniversitemiz ilk 500'e girmeyi başarmıştır. Bu üniversitelerimiz arasında ODTÜ 467. ve İstanbul Üniversitesi 487. olarak yer almıştır. Dünya sıralamasında ilk iki bin üniversite arasına ise 76 üniversitemiz girme başarısını göstermiştir.²

2014 yılı girişimci ve yenilikçi üniversite endeksi incelendiğinde, birçok köklü devlet üniversitesinin endekste yer aldığı görülürken, birçoğunun ise kuruluşunun üzerinden uzun yıllar geçmesine rağmen bu endekste yer almadığı görülmektedir. Özel-kamu ayrımı yapıldığında, özellikle yeni kurulan üniversitelerin, girişimci üniversite modelini benimsediği ve hızlı bir şekilde üniversite-sanayi işbirliği gerçekleştirdiği görülmektedir (Uysal & Çatı, 2016).

Tablo 1: Millî Eğitim Bakanlığı Bütçe Payları ve Millî Gelire Oranı

¹<http://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2016/02/tablo1.jpg>

²http://tr.urapcenter.org/2016/20.12.2015_URAP_2015_2016_D%C3%BCnya_S%C4%B1ralamas%C4%B1_Bas%C4%B1n_A%C3%A7%C4%B1klamas%C4%B1.pdf

Tablo 2: URAP 2015-2016 Dünya Sıralamasındaki ilk 15 Üniversite

Sıra	Ülke	Üniversite	Toplam Puan
1	ABD	Harvard University	600,00
2	KANADA	University of Toronto	581.67
3	İNGİLTERE	University of Oxford	554.89
4	ABD	Johns Hopkins University	537.40
5	İNGİLTERE	University of Cambridge	533.39
6	İNGİLTERE	University College London	533.28
7	ABD	Massachusetts Institute of Technology	527.10
8	ABD	Stanford University	526.33
9	ABD	University of California Berkeley	516.22
10	ABD	University of Michigan	508.13
11	ABD	University of Washington Seattle	507.40
12	ABD	University of California Los Angeles	504.12
13	ABD	University of Pennsylvania	496.78
14	ABD	Columbia University New York	490.66
15	İNGİLTERE	Imperial College	485.90

Tablo 3: URAP 2015-2016 Dünya Sıralamasındaki ilk 15 Üniversitemiz

Sıra	Üniversite	Dünya	Puan
1	ODTÜ	467	317.60
2	İstanbul	487	316.53
3	İTÜ	508	315.44
4	Hacettepe	543	313.66
5	Ege	546	313.56
6	Ankara	554	313.37
7	Gazi	559	313.16
8	Boğaziçi	612	311.10
9	Çukurova	778	305.51
10	Süleyman Demirel	804	304.85
11	İ. D. Bilkent	847	303.89
12	Erciyes	854	303.68
13	Gaziantep	857	303.62
14	Yıldız Teknik	966	296.10
15	Selçuk	981	294.25

Rektörün Üniversitede Yeri, Rolü, Görev ve Sorumluluğu

Rektör, üniversitenin en tepe yöneticisidir. Doğaldır ki atanma biçimi, görev yetkileri ve sorumlulukları da yasalarla belirlenmiştir. Eylemleri yasa denetimindedir. Rektörlük, bilim ve toplum açısından saygın bir kurumdur. Rektör, bir üniversitenin akademik ve yönetsel olarak en üst düzey yetkilisidir. Rektör, üniversite akademik ve idari teşkilatında bulunan birimlerin düzenli, verimli ve koordineli bir şekilde çalışmasını sağlayan, üniversite tüzel kişiliğini temsil eden kişidir. Üniversitelerde Akademik Teşkilat Yönetmeliği Resmi Gazete, 18.02.1982 tarih, 17609 sayısında ve 4. maddede belirtilen rektörün görev ve sorumlulukları şöyle zikredilir;³

1. Üniversite kurullarına başkanlık etmek; yükseköğretim üst kuruluşlarının kararlarını uygulamak, üniversite kurullarının önerilerini inceleyerek karara bağlamak ve üniversiteye bağlı kuruluşlar arasında düzenli çalışmayı sağlamak,
2. Her eğitim-öğretim yılı sonunda ve gerektiğinde üniversitenin eğitim-öğretim bilimsel araştırma ve yayın faaliyetleri hakkında Üniversitelerarası Kurul'a bilgi vermek,
3. Üniversitenin yatırım programlarını, bütçesini ve kadro ihtiyaçlarını, bağlı birimlerinin ve üniversite yönetim kurulu ile senatosunun görüş ve önerilerini aldıktan sonra hazırlamak ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'na sunmak,
4. Gerekli gördüğü hallerde üniversiteyi oluşturan kuruluş ve birimlerde görevli öğretim elemanlarının ve diğer persone-

³<http://svemeslekler.com/2013/11/rektor-nedir-ne-is-yapar-gorevleri.html#ixzz4cN83FcSa>

- lin görev yerlerini değiştirmek veya bunlara yeni görevler vermek,
5. Üniversitenin birimleri ve her düzeydeki personeli üzerinde genel gözetim ve denetim görevini sürdürmek,
 6. Kanun ve yönetmeliklerle kendisine verilen diğer görevleri yapmaktır. Rektör, üniversitenin ve bağlı birimlerinin öğretim kapasitesinin rasyonel bir şekilde kullanılmasında ve geliştirilmesinde, öğrencilere gerekli sosyal hizmetlerin sağlanmasında, gerektiği zaman güvenlik önlemlerinin alınmasında, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinin devlet kalkınma planı ilke ve hedefleri doğrultusunda planlanıp yürütülmesinde, bilimsel ve idari gözetim ve denetimin yapılmasında ve bu görevlerin alt birimlere aktarılmasında, takip ve kontrol edilmesinde ve sonuçlarının alınmasında birinci derecede yetkili ve sorumludur.
- Ayrıca rektör; işletmenin genel çalışma prensipleri doğrultusunda, araç, gereç ve ekipmanları etkin bir şekilde kullanarak, işçi sağlığı, iş güvenliği ve çevre koruma düzenlemelerine ve mesleğin verimlilik ve kalite gereklerine uygun olarak;
- a- Eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetlerin devlet kalkınma plan, ilke ve hedefleri doğrultusunda planlanıp yürütülmesini sağlamak,
 - b- Üniversitenin ve bağlı birimlerin öğretim kapasitesinin rasyonel bir şekilde kullanılmasını ve geliştirilmesini sağlamak,
 - c- Eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak,
 - d- Öğrencilerin akademik, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak üzere gerekli önlemleri almak,
 - e- Üniversite kurullarına başkanlık etmek ve kurulları düzenli biçimde çalıştırmak,
 - f- Yükseköğretim üst kuruluşlarının(Senato ve Üniversite Yönetim Kurulu) kararlarını uygulamak, üniversite kurullarının önerilerini inceleyerek karara bağlamak ve üniversiteye bağlı kuruluşlar arasında düzenli çalışmayı sağlamak,
 - g- Her eğitim-öğretim yılı sonunda ve gerektiğinde üniversitesinin eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetleri hakkında Senatoya rapor vermek, Üniversitelerarası Kurula bilgi vermek,
 - h- Üniversite birimleri arasında düzenli çalışmayı sağlamak,
 - i- Üniversitenin yatırım programlarını, bütçesini ve kadro ihtiyaçlarını, bağlı birimlerinin ve üniversite yönetim kurulu ile senatonun görüş ve önerilerini aldıktan sonra hazırlamak ve Yükseköğretim Kuruluna sunmak,
 - j- Gerekli gördüğü hallerde üniversiteyi oluşturan kuruluş ve birimlerde görevli öğretim elemanlarının ve diğer personelin görev yerlerini değiştirmek veya bunlara yeni görevler vermek,
 - k- Üniversitenin birimleri ve her düzeydeki personeli üzerinde bilimsel ve idari gözetim ve denetim görevini yapmak,

- l- Gerektiği zaman güvenlik önlemlerinin alınmasını sağlamak.

Eğitim ve Üniversite Meselesi

Ektiğini en geç biçen çiftçi, öğretmendir. Felsefe, kültür üzerinde düşünce olduğuna göre, onun en önemli cephesi eğitim ve öğretim felsefesi olmalıdır. İnsanlık tarihi eğer insan olmanın tarihi ise, o her şeyden önce eğitim tarihi demektir (Ülken, 2001).

Eğitim sistemi kurulurken öncelikle hedefler verilmelidir. Hedeflerin niteliği konusunda bir karara varabilmek için, felsefeye başvurmak zorundadır. Hedef davranışların hangi ölçütlere dayandırılırsa, istendik olacağı konusunda bir karara varmada, felsefe ölçütler takımı olarak işe koşulmalıdır (Sönmez, 2008). Eğitim sosyal, politik ve ekonomik bir olgu olarak, daima toplumlarda cereyan etmiş ve var olagelmıştır. Denilebilir ki, eğitim toplum hayatında oluşur, gelişir ve değişir. Bunun için, eğitim içerisinde olduğu toplumu ve şartları dikkate almadan açıklamaya kalkışan görüş ve düşünce tarzları daima yanılmaya mahkumdur. Yükseköğretime geçiş, eğitilmiş işsizler, öğrencilerin kontrolü, öğretim teknikleri, ahlakilik, çözümler, toplumsal ve ferdi problemler gibi, daha pek çok probleme cevap arama gayreti, sosyal temeller açısından eğitim felsefesi önem arz etmektedir (Tozlu, 2014).

Eğitim felsefesi; eğitim işini, eğitim alanını, eğitimle ilgili konuları, eğitim öğretim kuramları ile uygulama arasındaki ilişkiyi, eğitimin sınırlarını, hedeflerini, yöntemlerini sorgulayan bir düşünce etkinliğidir. Modern yükseköğretimimizin esaslı bir bilimsel, felsefi, sosyal, kültürel temele ve plana dayanmadan, tamamen deneme yanılma yoluyla, el yordamlarıyla başlatılmış ve geliştirilmiştir. Eğitim sistemi bugün en önemli hedefinden yoksundur. "Nasıl bir insan ve nasıl bir vatandaş?" sorusu, cevabını bekleyedursun, eğitimde asıl olan nicel artış, günübirlik çözümler ve popülist yaklaşımlar değil, kişilik ve kimlik sahibi kendini bilen insan yetiştirerek, zihni gelişim ve değişim sağlamaktır. Bütün mesele, 21. yüzyılın eşliğinde maarifimiz yani eğitim sistemimiz, irfan ve marifetiyle çok yönlü ve vizyoner hedeflerini yakalayabilecek bir nesil yetiştirebilecek midir?

Türkiye'nin 2023 hedeflerini gerçekleştirmesi, çağdaş hedeflere ulaşması ve ona katkı sağlamak için yeni nesilleri dünya ile konuşacak, Dünya ile çalışacak ve Dünya ile yarışacak şekilde yetişmesi şarttır. Her sınıfta, uluslararası standartlara göre en iyi şekilde yetişmiş, Türk kültürünü bilen, dünyayı tanıyan, bilgi çağını ve küreselleşmeyi anlamış, demokrasiyi yaşayan, çevreyi koruyan, 21.yüzyıl becerilerine sahip, sınıftaki bütün öğrencileri farklılıkları ne olursa olsun en iyi şekilde eğitebilen bilgili, becerili ve bilgili bir öğretmen olmadan böyle yüksek nitelikte nesiller yetiştirilemez (Özcan, 2013). Bugün Türkiye'nin üniversite sorunundaki en temel ilmî ve felsefi sorunların kökeni Darülfünun'un gelişim ve dönüşüm tarihidir. Üniversitelerin asli unsuru şüphesiz öğretim üyeleridir. Üniversitelerin kalite ve başarısını öğretim üyesi belirler. Yeni kurulan üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı dünya ortalaması olan 15 sayısının dört veya beş kat üstündedir. Üniversitelerimizdeki öğretim elemanı açığına ciddi bir tehdit de özel vakıf üniversitelerinden gelmektedir. İstanbul ve Ankara'da yoğun-

laşan vakıf üniversiteleri, uzun yıllar içinde yetişmiş öğretim üyelerini transfer ederek devlet üniversitelerindeki öğretim üyesi açığını arttırmaktadır. Bunu da cazip ücret teklifleri ile gerçekleştirmektedirler (Doğan, 2016).

Üniversite Gerçeği

Üniversiteler, sahip oldukları teknolojik altyapı ile bilim adamlarının, öğretim üyelerinin, genç araştırmacıların, girişimcilerin ve diğer yetenekli bireylerin eğitilerek yetiştirilmesinde stratejik bir role sahiptir (İbicioğlu, et al., 2010: 57). Üniversitelerin bu stratejik rolü gerçekleştirenken aynı zamanda, kurulu olduğu bölge sorunlarının çözümüne yönelik araştırmalar yapması, ekonomik gelişmesine katkı sağlamak için bölgenin sivil toplum kuruluşlarıyla (ekonomik kuruluşlar) birlikte projeler hazırlaması ve bölgenin kültürel ve turizm etkinliğini geliştirecek ve yayacak akademik bölümlere de yer vermesi beklenmektedir (Çınar, 2008; Özdem & Sarı, 2008: 13). Özellikle günümüzde üniversitelerin bölgesel ekonomiye, istihdam yaratarak ve gelir kazandırarak katkıda bulunan, kentin bütünleşik bir parçası, emek piyasasının niteliksel yapısını etkileyen bireyler ve girişimciler için cazibe merkezi işlevi gören, kamusal olanakların bölgesel bir ağı olduğu düşünülmektedir (Kavili Arap, 2010: 11).

YÖK'ün yetkilerinin azaltılması, eşgüdüm ve planlamadan sorumlu bir üst kurula dönüştürülmesi, üniversitelerin idari ve mali özerkliklerinin artırılması, yükseköğretimde hesap verebilirliğin geliştirilmesi gibi hususlarda toplumun değişik kesimlerinde neredeyse tam bir uzlaşısı vardır (DPT, 2000, 2006; Ergüder, 2008; Gürüz, 2008; Küçükcan & Gür, 2009; TÜSİAD, 2003; YÖK, 2007). Genel bir eğilim olarak, üniversitelerin farklılaşmasına izin veren daha az merkeziyetçi bir yapı önerilmekte ve yükseköğretim kurumlarının tek tipleşmeden kurtarılması ve her bir üniversitenin kendi misyonu çerçevesinde farklılaşmasına izin vermesi talep edilmektedir. Üniversiteler; 'gerçeğin' özgür bir şekilde arandığı, tartışmanın, sorgulamanın ve eleştirel düşünmenin öğretildiği, bilimsel düşünmenin dogmaya üstünlüğünün ortaya konduğu eğitim kurumlarıdır (İlham, 2008). 21. yüzyıl başlarında stratejik yükseköğretim aktivitelerinin tamamında; etkililik, isteklilik ve kalitenin ön plana çıkması, yükseköğretime olan talebin artması, sosyal, politik ve ekonomik açıdan üniversitelerde hesap verebilirlik kavramının yaygınlaşmasıyla yükseköğretim sektöründe yapısal ve örgütsel köklü bir değişim süreci yaşanmaya başlamıştır (Vaira, 2004; Marginson & Rhodes, 2002).

Günümüzde yükseköğretim kurumları misyon ve vizyonlarından uzaklaşmış ve pek çok problemle karşı karşıya kalmıştır (Çelik, 1994; Ortaş, 2002; Şenses, 2007; İlham, 2008; Bilgin, 2009; Benek & Yıldız, 2011; Şen, 2012, Karahan & Karahan, 2012). Ülkemizde özellikle yeni kurulan üniversitelerde akademik kadronun yetersizliği, bazı kıdemli öğretim üyelerinin atıl olması ve üniversitelerin sadece iç gündemlerine odaklanmaları bu eleştirilerin kaynağı olarak gösterilebilir (ODTÜ, 2011). Yükseköğretim kurumlarımız, yönetim ve yayın kalitesi, yabancı dil, yüksek lisans ve doktora eğitimi, öğretim üyelerinin özlük hakları gibi sorunlar yaşarken (Ortaş, 2002) yeni kurulan üniversiteler ve bunlara bağlı olan yüksekokullar yükseköğrenim kurumlarımızı daha da problemlili hale getirmiştir.

Yeni Kurulan Üniversiteler

Türkiye'de her şehre bir üniversite kurmanın diğer bir nedeni de ekonomik sebeplere dayanmaktadır. Bireylerin yaşam standartlarını artıran, onlara iş fırsatı sağlayan, sosyal ve kültürel hareketliliğe katkıda bulunan, böylece genç nüfusun kırsal bölgelerden göç etmesini önleyen üniversitelerin (Huggins & Cooke, 1997) kurulmasındaki ekonomik sebepler, istihdam yaratma, bölgesel kalkınmayı sağlama ve bölge ekonomisini canlandırma şeklinde ifade edilebilir (Kavili Arap, 2010). Ülkemizde yükseköğretimin yurt geneline dengeli bir şekilde dağılmasını sağlamak ve yükseköğretime olan taleplere cevap vermek amacıyla 16'sı 2006 yılında, 21'i 2007 yılında, 15'i 2008 yılında, dokuzu 2009 yılında, 17'si 2010 yılında ve 11'i 2011 yılında (Günay & Günay, 2011); üçü 2012 ve biri 2013 yılında olmak üzere son sekiz yılda toplam 93 yeni üniversite kurulmuştur. Genel olarak 2007 yılında 30'u vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 115 üniversite varken, bu sayı 2013 yılı itibarıyla 66'sı vakıf üniversitesi ve yedisi vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplamda 170'e yükselmiştir. Üniversitelerin niceliğinin meydana gelen bu ani artış, yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı ve alt yapı gereksinimlerinin karşılanamaması sorununu gündeme getirmiştir. Bu durum üniversitelerden beklenen eğitim, öğretim, araştırma ve toplumsal hizmet kalitesinin de düşmesine, dolayısıyla yükseköğretim kurumlarının niteliğinde ciddi bir zedelenmeye sebebiyet vermiştir (Karakütük & Özdemir, 2011). Ülkemizde son dönemlerde pek çok yeni üniversite kurulmasının sebepleri; bilgi toplumuna ve bilgi ekonomisine geçiş, globalleşme ve hızlı değişim sürecinde değişik toplum kesimlerinin üniversitelerden beklentilerin artması; daha geniş bir kitleye eğitim verme, hızla artan yeni bilgilerin tamamını kapsayacak şekilde yeni programlar yapma, istihdam etme, teorinin yanında uygulamaya da yer verme, hesap verebilen şeffaf yönetim modelleri geliştirme şeklinde sıralanabilir (YÖK, 2007). Günümüzde üniversite sayısı neredeyse 200'ü bulmuştur. Üniversiteler, değişmeyi ve gelişmeyi temsil ettiği için bilimde, fikirde, tefekkürde, yorumda, keşifte, uygulamada daima yeni ve özgün olan şeyler ortaya koymalıdır. Hem yapıda, hem teşkilatta, hem de araştırmada kendine has özellikleri olmalıdır. Üniversitelerin toplum ile bütünleşmediği (entegrasyon), 'bilimsel kamuoyu' teşekkül etmediği, kamuoyunun üniversitelere güvensizlik ve kuşku dolu gözlerle baktığı, üniversitelerde 'araştırmayı öğrenmek'ten çok, 'büyük para kazanma' yollarının öğretildiği bir vasatta üniversitelerimiz çok zor çağdaş bir hüviyet kazanır gibi görünmektedir (Bolay, 2011).

YÖNTEM

Yöntem şu bölümlerden oluşmaktadır: Araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın modeli, çalışma grubu verilerin toplanması, veri analizi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırma Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinde 2006 ile 2015 arasında açılan 29 devlet, sekiz özel vakıf üniversitesi rektörü olmak üzere toplam 37 üniversite rektörü ile yüz yüze görüşme yapılarak gerçekleştirilen bu çalışmada rektörlere "2023 hedefiniz nedir? ve "yeni üniversitelerin yeni rektörleri nasıl olmalıdır" şeklinde iki soru yöneltilmiştir. Sorulara verilen

cevaplar kendi içinde her bir rektör için ayrı ayrı içerik analizi yapılmış ve çıkan bulgular ışığında rektörlerin 2023 hedefleri ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışmanın sahasında yapılan ilk araştırma olması bakımından son derece öneme haiz olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma olgu-bilim deseniyle tasarlanmış, rektörler ile bire bir görüşme yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı, üniversitede iki-üç gün vakit geçirerek rektörlerle görüşmüş, katılımcı gözlemci olarak üniversitenin örtük kültürünü gözlemlemiş, alan notları almıştır. Görüşmeler, önce rektörün makamında kendisiyle, sonra rektörü öğrencilerle buluşturarak ve yemekte sohbet şeklinde gerçekleştirilmiş ve daha sonra ses kaydı alınmıştır. Üniversite ile ilgili sosyo-kültürel faaliyetlere ve düzenlenen çalışmalara ilişkin çeşitli dokümanlar, üniversite basın merkezinden temin edilmiştir. Tüm bu süreçte, araştırmaya iki öğretim üyesi ve bir doktora öğrencisi tarafından dönüt verilmiştir.

Çalışma Grubu ve Örneklem

Bu araştırma, Türkiye’de bulunan 182 üniversite içinde 2006 ve sonrasında kurulan 70 devlet ve özel vakıf üniversitesi içinden devlet ve özel üniversite rektörleri arasından 29 devlet, sekiz özel vakıf üniversitesi rektörü olmak üzere 37 rektör ile Ekim 2014 ile Ekim 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Evrenin yarısı örnekleme dâhil edilmiş olan araştırmanın amacına uygun olarak üniversitelerin belirlenmesinde amaçlı örneklemeden yola çıkılarak, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, derinlemesine anlamaya yardımcı olmaktadır (Patton, 2002). Araştırma sorularına yönelik olarak, devlet ve özel vakıf üniversitelerinde araştırma gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü üzere, araştırmada 37 katılımcı yer almıştır. Katılımcıların hepsi üniversite rektörleridir. Katılımcıların 29’u devlet 8’i ise özel vakıf üniversitesi rektörlerinden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı 44 ile 64 arasında değişmektedir. Katılımcıların 35’i erkek, 2’si kadındır.

Tablo 5’de görüldüğü üzere, araştırmada 37 katılımcı yer almıştır. Katılımcıların hepsi üniversite rektörleridir. Katılımcıların yaş ortalaması 53.5’dir. Katılımcıların kıdem yılı ortalaması genel olarak 29.4 yıl olurken, devlet üniversitelerinde 29.7 yıl, özel vakıf üniversitelerinde 31.4 yıl olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yaşı ise ortalama 50.6 yıl olurken, bu durum devlet üniversitelerinde 49.3 yıl, özel vakıf üniversitelerinde 55.2 yıl olarak belirlenmiştir. Katılımcılar arasında devlet ve özel vakıf üniversitelerinden birer kadın rektör çalışmada yer almıştır.

Tablo 4: Katılımcıların Özellikleri (Devlet/Özel Vakıf, Yaş Aralığı, Cinsiyet)

Katılımcı	Katılımcı Sayısı	Devlet/Özel Vakıf (D/V)	Yaş Aralığı	Cinsiyet (K/E)
Rektör	37	29/8	44-64	2/35

⁴Cafer VAYNI

⁵Prof. Dr. Niyazi KAHVECİ ve Yrd. Doç. Dr. Serhat ARSLAN

Katılımcılar meslek bakımından heterojen bir yapı göstermekte olup, mühendis ve hekim kökenli olanlar ağırlıkta görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, görüşme, gözlem ve doküman analizi olmak üzere üç farklı kaynaktan elde edilmiştir. Üniversitede rektörlerin vizyonu yanında icraatlar fiziki olarak gözlenmiş ve uzmanlardan görüşler alınmıştır. Araştırma kapsamında, rektörler ile en az üç kez görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular sorulmuştur. Her bir görüşme en az 30 dakika süreyle gerçekleştirilmiş, ses kaydı alınmıştır. Görüşmeler yapıldıkça transkript edilerek yazıya dökülmüş ve veri analizi yapılmıştır. Bunlar katılımcılara e-posta ile yollanmış, daha sonra katılımcı teyidi alınmıştır. Ayrıca, davranışlar ile çevre ve örtük program hakkında bilgi toplanmıştır. Katılımcı rektörler ile üniversitenin çeşitli yerlerinde, öğrenci ve öğretim üyelerinin bulunduğu ortamlarda (bahçe, çayhane, teneffüs, spor ve kültürel etkinlikler ve yemek vb.) birlikte olunarak alan notları tutulmuş, bunlar fotoğraf çekimi ile desteklenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmacıya rektörler tarafından sosyo-kültürel faaliyetler ve düzenlenen çalışmalara ilişkin verilen çeşitli dokümanlar (üniversite tanıtım broşürleri, ilgili gazete haberleri, “web” siteleri, gazeteler, öğrenci kulüp dosyaları, vb.) araştırma sorularına paralel olarak analiz edilmiş ve ilgili temalar altında dokümanlardan sağlanan bilgiler görüşme ve gözlem yolu ile elde edilen verileri desteklemek üzere kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda veri analiz yöntemlerinin standart hale getirilmesi mümkün değildir; aksi halde bu durum, nitel araştırmacıyı sınırlandırabilir (Strauss, 1987). Bu araştırmada, veriler toplandıktan sonra ivedilikle analize başlanmıştır. Miles ve Huberman (1994) (akt. Merriam, 2013) veri analizi sürecini üç bölümde ele alır: ‘Verilerin işlenmesi’ (“data reduction”), ‘verilerin görsel hale getirilmesi’ (“data display”) ve ‘sonuç çıkarma ve teyit etme’ (“drawing conclusion and verification”). Bu çerçevede, araştırmacı tarafından önce veriler incelenmiş ve kodlanmıştır. Veriler kodlanırken araştırma sorusuna göre önemli olan kavramlar ve temalar kullanılmıştır. Buna paralel olarak, bir doktora öğrencisi⁴ ve iki alan uzmanı⁵ verileri analiz etmiştir. Bu analiz sonuçları karşılaştırılmış; görüş birliğine varılan sonuçlar değerlendirilmiştir.

Geçerlik

Bu araştırmada, araştırmacı her üniversitede en az iki veya üç gün vakit geçirmiş ve üniversitelerin konukevlerinde kalmıştır.

Tablo 5: Üniversiteler (Devlet (D), Özel Vakıf (V)) ve Rektörlerin Özellikleri (Yaş, Branş, Kıdem Yılı)

No	Adı	Türü	Kuruluş	İli	Rektörün Yaşı	Rektörün Branşı	Rektörün Akademik Kıdemi (Yıl)
1	Adıyaman	D	2006	Adıyaman	58	Kimya Mühendisi	35
2	Ağrı İbrahim Çeçen	D	2007	Ağrı	48	Ziraat Mühendisi	30
3	Ahi Evran	D	2006	Kırşehir	57	Ziraat Mühendisi	32
4	Aksaray	D	2006	Aksaray	52	İktisatçı	23
5	Alanya Alâeddin Keykubat	D	2015	Antalya	52	Makine Mühendisi	25
6	Ardahan	D	2008	Ardahan	55	Edebiyatçı	32
7	Artvin Çoruh	D	2007	Artvin	57	Kamu Yönetimi Uzmanı	25
8	Bayburt	D	2008	Bayburt	51	İlahiyatçı	28
9	Bursa Teknik	D	2010	Bursa	47	Orman Mühendisi	25
10	Erzincan	D	2006	Erzincan	57	Tıp Doktoru	25
11	Erzurum Teknik	D	2010	Erzurum	64	İşletmeci	36
12	Gümüşhane	D	2008	Gümüşhane	48	İktisatçı	20
13	Hakkâri	D	2008	Hakkari	48	Veteriner	20
14	Hitit	D	2006	Çorum	48	Jeodezi Mühendisi	20
15	Iğdır	D	2008	Iğdır	55	Ziraat Mühendisi	28
16	İskenderun Teknik	D	2015	Hatay	49	Makina Mühendisi	22
17	İstanbul Medeniyet	D	2010	İstanbul	55	Tıp Doktoru	30
18	Kırklareli	D	2007	Kırklareli	59	İktisatçı	36
19	Kilis 7 Aralık	D	2007	Kilis	56	Ziraat Mühendisi	30
20	Necmettin Erbakan	D	2010	Konya	56	Veteriner	30
21	Munzur	D	2008	Tunceli	44	Çevre Mühendisi	20
22	Namık Kemal	D	2006	Tekirdağ	55	Ziraat Mühendisi	33
23	Nevşehir Hacı Bektaş Veli	D	2007	Nevşehir	56	Edebiyatçı	30
24	Ordu	D	2006	Ordu	50	Ziraat Mühendisi	20
25	Recep Tayyip Erdoğan	D	2006	Rize	45	İlahiyatçı	20
26	Sinop	D	2007	Sinop	53	İlahiyatçı	28
27	Uşak	D	2006	Uşak	53	Kimya Mühendisi	25
28	Yalova	D	2008	Yalova	64	Metalürji Mühendisi	45
29	Yıldırım Beyazıt	D	2010	Ankara	50	Tıp Doktoru	20
30	Biruni Üniversitesi	V	2014	İstanbul	55	Tıp Doktoru	25
31	Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi	V	2010	İstanbul	55	Edebiyatçı	30
32	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	V	2008	Gaziantep	45	Gemi İnşaat Mühendisi	25
33	İbni Haldun Üniversitesi	V	2015	İstanbul	53	İlahiyatçı	25
34	İstanbul Aydın Üniversitesi	V	2003	İstanbul	61	Hukukçu	37
35	İstanbul Medipol Üniversitesi	V	2009	İstanbul	60	Tıp Doktoru	36
36	Üsküdar Üniversitesi	V	2011	İstanbul	60	Tıp Doktoru	36
37	Yeni Yüzyıl Üniversitesi	V	2009	İstanbul	53	Uluslararası İlişkiler Uzmanı	27

Rektörler ile görüşmüş ve yemek, kulüp çalışmaları gibi çeşitli ortamlarda katılımcılar ile vakit geçirmiş, gözlemler yapmış, alan notları tutmuş ve fotoğraflar çekmiştir.

Güvenirlilik (Tutarlılık)

Araştırmanın güvenirliliği/tutarlılığı, araştırmada elde edilen bulguların yeniden üretilip üretilmemesi ile ilgilidir. Güvenirlilik, gerçekleştirilmiş olan bir araştırmanın başka bir araştırmacı tarafından aynı biçimde tekrar edildiğinde, aynı ya da benzer sonuçları vermesi ile ilgilidir (Yıldırım & Şimşek, 2011: 289). Nitel araştırmalarda ise güvenirlilik, başkalarının da aynı sonuçlara ulaşması değil, araştırmacının topladığı verileri gören ve ulaştığı sonuçları inceleyen başkalarının da onlardan bir anlam çıkarması, tutarlı ve güvenilir bulmasıdır. Kısacası, nitel araştırmalarda asıl sorun bulguların tekrar edilip edilemeyeceği değil, sonuçların toplanan verilerle tutarlı olup olmadığıdır. Nitel araştırmada iç güvenirliliğin sağlanması için, toplanan verilerin yorum katılmadan sunulması, aynı araştırmaya birden fazla araştırmacının dâhil edilmesi ve özellikle gözlem yoluyla elde edilen bulguların, görüşmeler yoluyla teyit edilmesi sağlanmalıdır. (Merriam, 2013: 211-212). Araştırmanın güvenirliliğini artırmak için bulguların sunumunda doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu araştırmada da tüm veri toplama ve analiz süreçleri detaylı olarak açıklanmıştır. Veri analiz yönteminde transkriptler üç farklı öğretim elemanı ve iki alan uzmanı tarafından analiz edilmiştir. Bu analiz sonuçları karşılaştırılmış; araştırmacılar tarafından yapılan kodlamalar 'görüş birliği' ve 'görüş ayrılığı' şeklinde kodlanmıştır. Miles ve Huberman (1994) güvenirlilik formülüne göre uyum sağlanmıştır (%94). Bu araştırmada, veriler herhangi bir yorum katılmadan sunulmuş, araştırmacının araştırma sürecindeki konumu ve çalışılan durum ile ilgili ön deneyimleri, katılımcılar, sosyal ortamlar betimlenmiştir. Görüşmelerin ve gözlemlerin nasıl yapıldığı, verilerin nasıl kayıt edildiği, dokümanların nasıl analiz edildiği, elde edilen sonuçların nasıl birleştirildiği ve sunulduğu ortaya konmuştur.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, karşılaştırma imkânı ve kolaylığı sağlaması açısından bir arada sunulmuştur. Bulgulara ilişkin yorumlar yapılmıştır. Sorulara verilen cevaplarda kendi içinde her bir rektör için ayrı ayrı içerik analiz yapılmış ve çıkan bulgular ışığında rektörlerin 2023 hedefleri, yeni rektörler ve yeni üniversite olguları ortaya çıkartılmıştır.

Aşağıdaki araştırma sorularına verilen cevaplara içerik analizi yapılmıştır:

1. 2023 hedefiniz nedir?

2. Yeni üniversitenin yeni rektörleri nasıl olmalıdır?

Veriler bütüncül olarak ele alınarak içerik analizi sonuçları, sorulan sorulara yönelik olarak katılımcı görüşleri verilen cevaplar doğrultusunda temalar, alt temalar ve görüşler ortaya konmuştur. Görüşler, Rektör (R), R1, R2, R3,... olarak belirtilmiştir.

Üniversite Rektörlerinin 2023 Hedefleri

Rektörlere yönelik olarak "2023 hedefiniz nedir ve yeni üniversitelerin yeni rektörleri nasıl olmalıdır?" şeklinde sorulan sorulara rektörlerin hedef ve vizyonlarının içerik analizi yapılarak aşağıdaki temalar çıkartılmıştır ve bunlar maddeler halinde sıralanmıştır:

1. Tema: Bir Dünya Eniversitesi olmak

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde bu tema en az 30 defa vurgulanmıştır.

- 1- Dünyada ilk 500 üniversite arasına girmek.
- 2- Bilimsel ve stratejik planlar doğrultusunda üniversiteyi kalındırmak.
- 3- İnovatif düşünceye açık ve AR-GE çalışmalarına ağırlık vermek

Tema (Kategoriler)	Doğrudan Alıntı
Bir Dünya Üniversitesi Olmak	<p>R11: Rektörler her zaman siyaset üstü olmalı ve toplumun nitelikli bireylerini ve bilim insanlarını yetiştirmek için çalışmalı ve projeler üretmelidirler. Hedefimiz Dünyada ilk 500'e girmektir.</p> <p>R31: Ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel çalışmalar ışığında, kültürel ve sosyal açıdan donanımlı, geleneksel değerleri çağdaş bilgi ile sentezlemiş ve meslek bilincine sahip fertlerin yetişmesine önem veren, öğrencileri, mezunları ve mensuplarıyla bütünleşmiş, çalışanlarına değer veren ve onlara değer katan, özgün kurumsal yapısı ve uygulamalarıyla eğitim dünyasında rekabet etmek yerine kendisine ayrı bir çığır açan; bunun için yenilikçi, sağlam bilgiye açık, hak, hakikat ve hakkaniyete bağlı, özgürlükçü, akademik bir kurum olmaktır.</p>

2. Tema: Yenilikçi ve Girişimci Bir Üniversite Olmak

Katılımcıların birinci temadan sonra en fazla üzerinde durdukları tema, ikinci tema olmuş ve bu tema en az 25 kez vurgulanmıştır.

- 1- Gelişen ve değişen teknoloji takip ederek en etkin şekilde kullanmak.

- 2- Üniversitenin beşeri ve mali özerkliğini elde etmek için çalışmak.
- 3- Uygulanabilir ve sürdürülebilir proje ve patent üretmek.
- 4- Laboratuvar ve kütüphane problemini çözmek.

Tema (Kategoriler)	Doğrudan Alıntı
Yenilikçi ve Girişimci Bir Üniversite Olmak	<p>R3:“Teknoversite” bizim en önemli üst vizyon projemizdir. Bu kelime, teknoloji ve üniversite kelimelerinin kesişmesinden oluşuyor. İlk kez bizim tarafımızdan ortaya konulmuş bir yaklaşımdır, tarafımızca tescillidir ve tektir. Hayalimiz bir “teknoversite” olmak ve ileride bunun bir “teknö-şehir” ve “teknö-ülke”ye dönüşmesini sağlamaktır. Bu projemizle yeni üniversitelere bir model olmak istiyoruz. İnovasyon ve teknolojinin hep ön planda olduğu, ama insan odaklı, inovatif eğitim/öğretim modellerini kullanan heyecanlı bir üniversite hayalimize ulaşmak için var gücümüzle çalışıyoruz.</p> <p>R28: Üniversiteler ülkenin önünü açan, yol gösteren teknoloji üreten kurumlar olmalıdır. Bilgiyi ezberleyip hiçbir işe yaramaması kadar kötü bir şey olabilir mi? Bir taraftan araştırma odaklı üniversitelerimiz olurken diğer taraftan teknoloji odaklı üniversitelerimiz olmalıdır ve bu kaçınılmazdır.</p>

3. Tema: Üniversitenin Kurumsal Kimliğini Oluşturmak

Katılımcılar tarafından en az 20 kez vurgulanan üçüncü tema adeta bir ihtiyaç ve gereksinimden ortaya çıkan bir olgu olarak görülmektedir.

- 1- Üniversitede belirli bir standart oluşturmak.
- 2- Üniversitede yereli gözeterek evrensel bir üniversite kültürü oluşturmak.
- 3- Kültür, sanat, kongre gibi etkinlikleri artırmak.

Tema (Kategoriler)	Doğrudan Alıntı
Üniversitenin Kurumsal Kimliğini Oluşturmak	<p>R4: Türkiye’deki çoğu üniversite, tıpkı şehirlerimiz gibi, birbirlerine benziyor veya benzemeye çalışıyor. Bir bölüm popüler oluyor, bakıyorsunuz konumuna bakılmadan, her yerde aynı bölümler açılıyor. Üniversiteler bölgesel misyonlar üstlenerek, bölgesel kalkınmanın lokomotifleri olabilirler ve birbirlerini tamamlayabilirler. Üniversite deyince aslında sadece rektörlüğü değil; bir bütünü, yani öğretim elemanını, idari personeli, öğrenciyi, paydaşları ve toplumu hep birlikte ele almamız ve konuşmamız lazım. İyi bir yönetici makamından güç devşiren, gövde gösterisi yapan değil; adaletle hükmeden, özgürlüklere ve çeşitliliğe saygılı, ehliyet ve liyakati önemseyen ve yönettiği insanlara hayatı kolaylaştıran kişidir.</p> <p>R5: Yükseköğretim Kurulu üniversiteleri yöneten bir kurum konumundan çıkarılıp, koordine eden bir kurum haline getirilmelidir. Öğretim üyeliği memur zihniyetinden kurtarılıp sözleşmeli hale getirilmeli. Akademik yükseltme kriterleri dünya ile rekabet edebilir düzeye yükseltilmeli. Proje yapan öğretim üyeleri teşviklerle desteklenmeli.</p>

4. Tema: Vizyoner ve Değişime Açık Olmak

Katılımcıların üzerinde durdukları ve en az 15 kez telaffuz ettikleri dördüncü tema bu tema olmuştur.

- 1- Vizyoner ve değişime açık olmak, planlı ve programlı çalışmak.
- 2- Geçmişten geleceğe köprü olmak.

Tema (Kategoriler)	Doğrudan Alıntı
Vizyoner ve Değişime Açık Olmak	<p>R1: Yeni üniversiteler ve yeni rektörler; günü kurtarıcı değil, geleceği kuşatıcı düşünce, ufuk, plan, program, hedef sahibi olmalıdır. Gelecek nesillerden de sorumlu olduklarının bilincinde yaşmalıdır. Geçmişle gelecek arasında köprü olmalıdır. Rektörler mazeret değil, hizmet üretmelidirler. Farklılıkları, zenginlik olarak görmelidirler. Hesabi değil, hasbi olmalıdırlar.</p> <p>R4: Bilim ve teknolojide, proje üretiminde yarışmalıdır. Dünyada olan biteni yakından takip etmeli, önceliği yerel sorunların çözümüne vermelidir. İyi bir yönetici makamından güç devşiren, gövde gösterisi yapan değil; adaletle hükmeden, özgürlüklere ve çeşitliliğe saygılı, ehliyet ve liyakati önemseyen ve yönettiği insanlara hayatı kolaylaştıran kişidir.</p>

5. Tema: Çalışanları ve öğrencileri motive etmek

Katılımcıların sıklıkla üzerinde durdukları bir başka kavram ise motivasyondur. Katılımcılar akademik ve idare kadroyu dinamik tutmak için motivasyona ihtiyaç duyulduğunun altını çizmişlerdir.

- 1- Nitelikli akademik ve idari personelin oluşması için gayret

- göstermek.
- 2- Öğrencilerin barınma ve yurt problemini çözmek.
- 3- Yabancı dil problemini çözmek.
- 4- Tüm personele eşit, adil ve objektif davranmak ve özlük haklarını korumak.

Tema (Kategoriler)	Doğrudan Alıntı
Çalışanları ve Öğrencileri Motive Etmek	<p>R6: Türkiye'nin en büyük ihtiyaçlarından biri de yabancı dil eğitimidir. Maalesef yabancı dil eğitimi ülkemizde istenilen düzeyde değil. Biz öğrencilerimizin kariyerlerine bir adım önde başlamaları için "En az üç dil projemizi" hayata geçirdik. Dileyen her öğrencimiz ücretsiz olarak verdiğimiz kurslarda en az üç dil öğrenerek dört yıllık lisans eğitimlerini tamamlayabilir. En az üç dil projemizin bu konuda öncülük etmesini ve tüm üniversitelerimizde yaygınlaşmasını diliyoruz. Öncelik dillerimiz şunlardır: Osmanlıca, İngilizce ile Arapça veya Rusça'dır.</p> <p>R2: Kadroların memur mantığı ile kullanılması ki bunlar sözleşmeli akademik personel statüsünde olmalıdır. Buna ilaveten yeni üniversitelerin tabii nitelikli eleman, fiziksel ortam bütçe, kurumsallaşma gibi sorunları mevcut. Üniversitemizin uluslararası standartlarda bir kurum olması için çalışmalıyız.</p>

Rektörlerle yapılan görüşmedeki içerik analizinden çıkarılan ve rektörlerin özellikle üzerinde sıklıkla durduğu kavramlar şunlardır: Özgürlük, adalet, özerklik, çağdaşlık, yenilik, girişimcilik, küresel rekabet, teşvik, sorumluluk, çalışmak, bilgi birikimi, tecrübe, AR-Ge çalışması, bölgeye, ülkeye ve Dünyaya faydalı olma, Teknokent, inovasyon, değişim, gelişim, güven, sevgi saygı, huzur, ihtisaslaşma, teknoloji, sanayi ile işbirliği, plan, program, bilimsel altyapı, kurumsallaşma, sorgulayıcılık, objektiflik, kültürel değerler, evrensel değerler, eğitimde kalite, stratejik plan, şeffaflık, hesap verebilirlik ve yerinden yönetim.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçları açısından, yeni üniversitelerin yeni rektörlerinin nasıl olmasına yönelik görüşler incelendiğinde, öncelikle rektörlerin ve bütün akademik kadronun, kesinlikle ulaşılabilir ve sağlıklı iletişim kurulabilir sosyal bireyler olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Rektörün hem kurum içi iletişim, hem de kurum dışı paydaşlarla olan iletişimde etkin olmak zorunluluğu vardır. Dünyada bütün faaliyetler çok hızlı hareket ettiği, değiştiği ve geliştiği için rektörlerin bunu çok iyi takip etmesi ve kurumunu gerekli yöne sevk ve idare etmesi gerekmektedir. Ayrıca araştırma sonucunda, rektörlerin geçmişle gelecek arasında köprü olarak mazeret değil hizmet üretmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Rektörlerin günü kurtarıcı değil, geleceği kuşatıcı düşünce, ufuk, plan, program ve hedef sahibi olmasının yanında gelecek nesillerden de sorumlu olduklarının bilincinde yaşamaları gerektiği görüşüne ulaşılmıştır.

Araştırmamızda ortaya çıkan önemli bir tema rektörlerin "yenilikçi ve girişimci" üniversite olmak hedefleri, Arabacı (2014)'nin "Yenilikçi ve yaratıcı bir üniversite olmak" temasından elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Bu araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç da, yeni kurulan üniversitelerin en önemli sorununu bu kurumlarda henüz kurumsallaşmanın sağlanmaması olduğudur. Yeni kurulan üniversiteler öğrencilere sosyal ve kültürel açıdan iyi bir hizmet sunamamaktadır. Yanı sıra, kuruldukları kentlerde sinema ve tiyatro gibi kültürel etkinliklerin bulunduğu mekânlardan ve bu mekânların da akademik yaşamdan uzak olmaları ciddi bir meseledir. Bu nedenle yeni kurulan üniversitelere yetenekli, kaynakları iyi kullanabilen yöneticiler getirilmelidir. Bir üniversitenin Dünya standartlarında bir kurum haline gelmesi için en az 25 ile 50 yıl gerekebilir. On yıllık üniversitelerden 50 yıllık bir üniversite performansı beklemek doğru bir yaklaşım olmasa gerektir. Türkiye'de araştırmamıza konu olan son on yıl içinde kurulan üniversite

rektörlerinin Cumhuriyeti'mizin 100.yılına yakışır bir vizyon ve hedef koymaları geleceğimiz açısından kayda değer bir gelişme olarak görülmelidir. Bolay (2011), üniversitelerin içinden çıktığı toplumun kültürüne eğilmesinin öneminin yanında, ülkenin ve dünyanın bilim ve teknolojisinin gelişmesine nasıl katkıda bulunacağına yönelik vurgu yapmıştır. Ayrıca Koçyiğit ve Eğmir (2015) yaptıkları çalışmada, üniversite eğitiminin günümüzde artık entelektüel bir amaç değil işlevsel bir araç ve yarıcı paradigmanın etkisinde yürütülen bir eğitim faaliyeti haline geldiği sonucuna ulaşmıştır. Sonuçlarımız, bu çalışmaların sonuçları ile uyum göstermektedir. Rektörler kanunun verdiği yetkilere dayanarak adeta bir Ortaçağı derebeyi değil beşeri ve mali kaynağı doğru ve bilinçli bir şekilde değerlendiren yöneticiler olmalı; bunu gerçekleştirirken objektif, adil, demokratik ve katılımcı yönetim anlayışına sahip olmalıdırlar. Maalesef kültürümüz her şeyi liderden bekleyen bir yapı sunmakta, akademi de kısmen bu etki altında işlemektedir. Bu yüzden rektörler, sadece akademik birimlerden gelecek teklifleri beklemek yerine, Dünyada yükseköğretimin gelişimini takip etmeli, eskimiş olanların yürürlükten kaldırılması, araştırma ve yayın faaliyetlerinin desteklenmesi ve yeni araştırma alanlarının açılması konusunda aktif olmalıdırlar. Geleceğe güvenle bakan bir üniversitenin kaynaklarını düzgün ve doğru yerde değerlendirebilirler. Ayrıca yeni üniversitelerin doğru gelişme stratejileri ile yerel, bölgesel ve ulusal kalkınmada önemli bir katalizör görevi üstleneceği düşünülmektedir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmaya katkılarından dolayı Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Niyazi KAHVECİ ile Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Serhat ARSLAN'a ve İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Doktora Öğrencisi Cafer VAYNI'ye teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

- Arabacı, İ. B. (2014). Üniversitelerin misyon ifadelerinin tematik olarak incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 701-716.
- Benek, İ., & Yıldız, İ. (2011). Yükseköğretimde inovasyon: Yeni yönelişler ve sorunlar, Uluslararası Yükseköğretim Kongresi, İstanbul: 814-821.
- Bilgin, V. (2009). Türkiye'de üniversite sorunu ve üniversite çalışanları üzerine bir araştırma. Eğitim-Sen. Retrieved from http://www.turkegitimsen.org.tr/lib_basili/94.pdf

- Bolay, H. (2011). Çağdaş Üniversitede Neler Önem Kazanmaktadır? *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 105-112.
- Çelik, A. (1994). Yeni üniversitelerde kütüphane sorunu. *Türk Kütüphaneciliği*, 8(4), 266-271.
- Çınar İ. (2008). Üniversite ve bazı sorunları, *Eğitim Dergisi*, 18. Retrieved from <http://www.egitirim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/sayi-11-20/sayi-18-gundem-subat-2008/232-universite-ve-bazi-sorunlari>
- Doğan, S. (2016). Rektörlerin gözüyle üniversitelerimiz, İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2000). Sekizinci beş yıllık kalkınma planı (2000-2005), Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2006). Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı (2007-2013), Ankara.
- Günay, D. & Kılıç, M. (2011). Cumhuriyet dönemi Türk yükseköğretiminde rektör seçimi ve atamaları, *Yükseköğretim Dergisi*, 1(1), 34-44.
- Günay, D., & Günay, A. (2011). 1933'den Günümüze Türk Yükseköğretiminde niceliksel gelişmeler, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 1(1), 4-23.
- Günay D., & Özer M. (2016). Türkiye'de meslek yüksekokullarının 2000'li yıllardaki gelişimi ve mevcut zorluklar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1), 1-12.
- Gürüz, K. (2008). *Yirmi birinci yüzyılın başında Türk milli eğitim sistemi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Huggins, R., & Cooke P. (1997). The Economic Impact Of Cardiff University: Innovation, Learning and Job Generation. *Geo Journal*, 41(4), 325-337.
- İbicioğlu, H., Taş, S. & Özmen, İ. (2010). Üniversite eğitiminin girişimcilik düşüncesinin değişimine etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir uygulama, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(1), 53-74. Retrieved from file:///C:/Users/user/Downloads/5000051248-5000069113-1-PB.pdf
- Karahan, Ö. & Karahan, A. Y. (2012). Üniversitelerin meseleleri, *Yükseköğretim Dergisi*, 2(2), 80-84.
- Karakütük, K., & Özdemir, Y. (2011). Bilim insanı yetiştirme projesi (BİYEP) ve öğretim üyesi yetiştirme programının (ÖYP) değerlendirilmesi, *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 26-38.
- Kavili Arap, S. (2010). Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye'de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 65(1), 1-29. Retrieved from <http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/65/1/sultankaviliarap.pdf>
- Küçükcan, T. & Gür, B.S. (2009). *Türkiye'de yükseköğretim: Karşılaştırmalı bir analiz*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Koçyiğit, M. & Eğmir, E. (2015). Higher education, why and how: A glance from the perspective of university students. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(4), 241-256. Retrieved from http://www.ressjournal.com/Makaleler/485012983_15%20Eray%20E%C4%9Fmir.pdf
- Marginson, S., & Rhodes, G. (2002). Beyond national states, markets, and systems of higher education, *Higher Education*, 43, 281-309.
- Merriam, S. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulamalar için bir rehber*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ortaş, İ. (2002). Üniversitelerin Sorunları I. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 2(4), 3.
- Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ). (2011). *Yükseköğretimin yeniden yapılandırılması: Görüş ve öneriler*, Ankara: Komisyon Raporu. Retrieved from http://www.metu.edu.tr/system/files/ODTU_Komisyon%20Raporu_18Tem.pdf
- Özcan, M. (2013). *Okulda üniversite*, İstanbul: TÜSİAD Yayınları.
- Özdem, G., & Sarı, E. (2008). Yükseköğretime yeni bakış açılarıyla birlikte yeni kurulan üniversitelerden beklenen işlevler. *Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 8(1), 8.
- Patton, M. O. (1990). Qualitative Evaluation and Research Methods. Designing Qualitative Studies. Beverly Hills, CA: Sage: 169-186. Retrieved from <http://legacy.oise.utoronto.ca/research/field-centres/ross/ctl1014/Patton1990.pdf>
- Sargın S. (2007). Türkiye'de üniversitelerin gelişim süreci ve bölgesel dağılım, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 133-150.
- Sönmez, V. (2008). *Eğitim felsefesi*, Ankara: Anı Yayınları.
- Söyler İ. & Karataş S. (2011). Türkiye'de özel yükseköğretim kurumlarının kuruluşu ve finansmanı, *Maliye Dergisi*, 160, 57-72.
- Strauss, A. L. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. San Francisco: Cambridge University Press.
- Şen, Z. (2012). Türkiye'de yükseköğretim sistemi eleştirileri ve öneriler. *Yükseköğretim Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Şenses, F. (2007). Uluslararası gelişmeler ışığında Türkiye yükseköğretim sistemi: Temel eğilimler, sorunlar, çelişkiler ve öneriler (pp. 1-31). Ankara: Middle East Technical University Economic Research Center. Retrieved from <http://www.erc.metu.edu.tr/menu/series07/0705.pdf>
- Tekneci P. D. (2016). Evolution of Turkish higher education system in the last decade, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(3), 277-287.
- Tozlu, N. (2014). *Eğitimden felsefeye*. Bayburt: Bayburt Üniversitesi Yayınları.
- Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD). (2003). *Yükseköğretimin yeniden yapılandırılması: temel ilkeler*. İstanbul: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayınları.
- Uysal, H. T., & Çatı, K. (2016). Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin girişimci üniversite algılamalarında iş ve örgüt psikolojisinin etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1), 77-93
- Ülken, H. Z. (2001). *Eğitim Felsefesi*, İstanbul: Ülken Yayınları.
- Vaira, M. (2004). Globalization and higher education organizational change: A framework for analysis. *Higher Education*, 48, 483-510.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2007). *Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi*. Ankara: Meteksan A.Ş. Retrieved from http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yok_strateji_kitabi/27077070-cb13-4870-aba1-6742db37696b